

Vineta Vizule

Komercdarījumi pa jaunam

**Kas jāzina par
Komerclikuma jauno «D daļu»**

I Z D E V N I E C Ī B A

Rīga 2009

UDK 347

Vi 985

Vineta Vizule

Komercdarījumi pa jaunam

Kas jāzina par Komerclikuma jauno «D daļu»

© Vineta Vizule, 2009

© SIA «Lietišķās informācijas dienests», 2009

Literārā redaktore Kristīne Genderte

Maketētājs Arvis Villa

Vāka dizains Arvis Villa

Grāmatu nodaļas vadītāja Rita Baroniņa

Visas tiesības aizsargātas. Aizliegts jebkādu grāmatas daļu reproducēt jebkādā formā un veidā bez rakstiskas autortiesību turētāja atļaujas.

Iespiests tipogrāfijā SIA «Informatīvā biznesa centrs»

Izdevējs: SIA «Lietišķās informācijas dienests»

Adrese: Graudu ielā 68, Rīgā, LV-1058

Tālrunis 67606110

Fakss 67606120

www.lid.lv

ISBN 978-9984-826-66-0

Saturs

Ievads	5
I. Komercdarījumu tiesiskais regulējums vēsturiskā aspektā	6
Sākotnējais Komerclikums bez komercdarījumu daļas	7
Būtisks nosacījums: vienkāršība un ātrums	8
Komerctiesiskās apgrozības specifika prasa pielāgoties	10
Civillikuma un Komerclikuma attiecības komercdarbības regulējumā	11
▶ Atšķirības Igaunijas un Latvijas komercdarījumu regulējumā	12
II. Komercdarījumu vispārīgie noteikumi	14
Komercdarījuma jēdziens	14
Komercdarījumu noslēgšanas īpatnības	17
Komerčiālās paražas	17
Kustamu lietu labticīga iegūšana īpašumā	19
Komerčiālā aizturējuma tiesības	20
III. Atsevišķu komercdarījumu veidu īpašie noteikumi	23
Komerčiālais pirkuma līgums	23
▶ Kreditora nokavējums	25
▶ Preces izsole	26
▶ Terminpirkuma īpatnības	26
▶ Komerčiālais pirkums ar specifikāciju	27
▶ Noilguma termiņi	28
Komerčiālais komisijas līgums	29

4 Komercdarījumi pa jaunam

Ekspedīcijas līgums	31
▶ Zaudējumi, kas saistīti ar kravas nesaglabāšanu	34
Komerčiālais glabājuma līgums	36
▶ Glabātāja pienākumi un atbildība	37
Līzings līgums	38
Faktoringa līgums	40
Franšīzes līgums	41
▶ Franšīzes devēja un ņēmēja pienākumi un tiesības	42
Kopsavilkums	44
Atsevišķu grāmatas terminu skaidrojums	46
IV. Pielikums	48
Komerclikums «D daļa. KOMERCDARĪJUMI»	48
Starptautiskais privāttiesību unifikācijas institūts UNIDROIT	78
UNIDROIT KONVENCIJA par starptautisko faktoringu	81
UNIDROIT KONVENCIJA par starptautisko finansiālo lizingu	90

Ievads

2008. gada 18. decembrī Saeima pieņēma būtiskus grozījumus Komerclikumā. Grozījumi paredz jaunas daļas «D daļa. KOMERC-DARĪJUMI» ieviešanu Komerclikumā. «D daļas» komercdarījumu regulējums, kā to paredz Komerclikuma Pārejas noteikumi, stājas spēkā 2010. gada 1. janvārī, un tas attiecas uz daudziem komersantu ikdienā slēdzamajiem darījumiem.

Rūpīgi lasot jauno Komerclikuma daļu, izpētot daudzu šo jomu tiesību speciālistu publiski paustos viedokļus un iepazīstoties ar Tieslietu ministrijas un Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes organizētajā tiesību zinātnieku un praktiķu konferencē 2009. gada 29. maijā izskanējušajiem priekšlasījumiem par komercdarījumu jauno tiesisko regulējumu, veidotas šīs piezīmes un padomi, kas var būt noderīgi komercdarbībā iesaistītajiem.

Lai labāk izprastu, kāpēc šāds īpašs komercdarījumu regulējums bija vajadzīgs un kāpēc tas iekļauts Komerclikumā, nevis Civillikuma daļā, kurā atrunātas saistību tiesības, nepieciešams detalizēti izpētīt komercdarījumu tiesisko regulējumu vēsturiskā aspektā, jo tikai tā iespējams izprast likumdevēja mērķus un ieceres. Šajā brošūrā sīkāk iztirzāsim arī atsevišķu komercdarījumu veidu īpašos noteikumus, cita starpā arī salīdzinoši jaunus komercdarījumu veidus, piemēram, faktoringa un franšīzes līgumus.

Tomēr ikvienam komersantam būtu ieteicams pašam izpētīt likumus un uzzināt, kā atsevišķus komercdarījuma veidus regulē ne vien Latvijas likumdošana, bet arī starptautiskās normas. Brošūras pielikumu daļā atradīsiet gan Komerclikuma «D daļas» pilnu tekstu, gan arī starptautiski atzītas konvencijas, kas nodrošina tiesisku pamatu un veicina atsevišķu komercdarījumu veidu īstenošanu praksē.

I. Komercdarījumu tiesiskais regulējums vēsturiskā aspektā

Līdz 2010. gada 1. janvārim, kad spēkā stājas Komerclikuma jaunā «D daļa» (Grozījumi Komerclikumā (pieņemti 18. 12. 2008.)), Komerclikumā ietvertais tiesiskais regulējums – bez komercdarījumu daļas – nebija pilnīgs un tikai daļēji atbilda Latvijas tiesībās pastāvošajai privāttiesību duālisma sistēmai.

Par to, kāpēc līdz šim Komerclikumā nebija ietverts (ar dažiem izņēmumiem) speciāls komercdarījumu tiesiskais regulējums, iespējams izlasīt Tieslietu ministrijas koncepcijas «Par komercdarījumu tiesisko regulējumu» informatīvajā daļā, kuru Ministru kabinets akceptēja jau 2005. gada 15. novembrī. Koncepcijā norādīts, ka 1992. gadā, atjaunojot 1937. gada Civillikumu, likumdevējs izlēma sekot tā dēvētajai privāttiesību duālisma sistēmai, kas pastāv, piemēram, Vācijā, Austrijā, Francijā, Beļģijā, Spānijā un Japānā. Atbilstoši šai sistēmai līdzās civiltiesību kodifikācijai pastāv atsevišķa komerctiesību (tirdzniecības tiesību) kodifikācija, kas regulē specifiskas privāttiesiskās attiecības, kuras saistītas ar komercdarbību un kam piemīt operativitāte un paaugstināta uzticības aizsardzības, publicitātes un atbildības pakāpe. Savukārt tajās valstīs, kur pastāv tā sauktā privāttiesību ūnisma (monisma) sistēma (Šveicē, Itālijā, Nīderlandē), nav atsevišķas komerctiesību kodifikācijas, un speciālie noteikumi personām, kuras nodarbojas ar komercdarbību, ir ietverti šo valstu civiltiesību kodifikācijās.

Kā norāda koncepcijas autori, jau 20. gadsimta 30. gadu beigās, kad stājās spēkā Civillikums, Latvijas privāttiesībās bija nostiprinājusies duālisma sistēma.

20. gadsimta 20. gados līdztekus jauna Civillikuma izstrādei tika uzsākts darbs arī pie atsevišķa Tirdzniecības likuma (kodeksa)